Advokaten Agneta

Agneta Gustafsson är advokat på Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad svarar hon varannan vecka på läsarnas frågor kring juridik, avtalsrätt och bostadsköp.

Om barns rätts-handlingsförmåga

Hej Agneta!
Min son som är tolv år har börjat prenumerera på en datorspelstidning, som ska komma en gång i månaden under ett år. Jag har varken lust eller råd att betala för prenumerationen och undrar om min tolvåring verkligen kan ingå ett sådant avtal, han är ju ett barn?

Vidare har jag ytterligare en fråga. Min dotter, som är 17 år, hade i somras ett sommarjobb några veckor genom kommunen. Nyligen spenderade hon en stor del av lönen på en märkesväska, vilket jag tycket är onödigt när det finns billigare väskor. Jag tycker att hon skulle ha sparat pengarna. Får min dotter själv bestämma över lönen, eller kan jag göra något?

Med vänlig hälsning
Lena

Hej,
Tack för din fråga angående barns möjligheter att ingå bindande avtal. Reglerna finns idag i Föräldrabalken.

I Sverige är myndighetsåldern 18 år. Innan dess är personen *omyndig* och får inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser i större utsträckning än vad som direkt framgår av lag. Fram till 1969 var myndighetsåldern i Sverige 21 år, då den sänktes till 20 år. Så sent som 1974 ändrades myndighetsåldern till 18 år.

När det gäller omyndiga personer finns en kraftig begränsning i deras så kallade *rättshandlingsförmåga*, det vill säga deras rätt att själva sköta sina rättsliga angelägenheter och agera med bindande verkan. Syftet med den begränsade rättshandlingsförmågan är att *skydda underåriga* från följderna av ofördelaktiga ekonomiska avtal, till exempel ingå ett dyrt köp. Underåriga har däremot rätt att ta emot en *ren gåva*, om all *ekonomisk risk* praktiskt taget framstår som *utesluten*.

Du skriver att din tolvåriga son har börjat prenumerera på en datorspelstidning. Din son är omyndig och han har därför inte rätt att själv ingå ett avtal om tidningsprenumeration utan *förmyndarens samtycke*. Förmyndaren är vanligtvis den underåriges *föräldrar*, men om föräldrarna inte är vårdnadshavare utses i stället en annan person till förmyndare.

Förälderns samtycke kan lämnas innan eller efter att den underårige ingår ett avtal. Förälderns samtycke till avtalet kan ges på flera sätt, bland annat tyst. I sammanhanget spelar avtalspartens, det vill säga tidningsföretagets, *subjektiva uppfattning* viss roll. Om du genom ditt *uppträdande* har gett tidningsföretaget *grundad anledning* att anta att samtycke har lämnats, blir avtalet bindande. Observera att det är *ditt* agerande som är av betydelse, *inte* hur din son har agerat när han ingick avtalet om prenumerationen.

När din son ingått ett avtal utan ditt samtycke måste tidningsföretaget, som han slöt avtal med, *frånträda avtalet* om inte du som förmyndare i efterhand godkänner detsamma. Av din fråga antar jag att du inte samtycker till avtalet. Du bör kontakta bolaget och informera om att du inte kommer betala för tidningen eftersom din minderåriga son skrivit under avtalet utan ditt samtycke och att tidningsbolaget måste frånträda avtalet.

Det kan hända att tidningsföretaget invänder att de trodde att din son fick ingå avtalet. En sådan invändning saknar dock betydelse eftersom avtalet blir ogiltigt även om tidningsföretaget var i *god tro*, det vill säga trodde att din son självständigt fick ingå avtal.

Är avtalet ogiltigt ska både din son och tidningsbolaget återlämna vad de har mottagit, till exempel ska din son återlämna tidningen och företaget ska återbetala eventuellt mottagna pengar.

Det är vanligt att lite äldre barn får veckopeng eller disponera barnbidraget. Om till exempel en trettonåring får månadspeng och sedan köper något för pengarna kan det vara svårt för motparten att veta om förmyndaren lämnat sitt samtycke. I en sådan situation kan företaget vara berättigat att utgå från att den underåriga fritt fick förfoga över pengarna, om inte särskilda omständigheter talar emot. Ett rättsfall behandlar en omyndig flickas inköp av ridstövlar för barnbidraget som hon själv disponerade. Förmyndaren ville att köpet skulle gå åter. Hovrätten ansåg att företaget utifrån flickans ålder, stövlarnas värde och omständigheterna i samband med köpet hade rätt att utgå från att det förelåg samtycke från förmyndaren.

Det är stor skillnad i barn och ungdomars mognadsgrad och äldre ungdomar kan genom sommarjobb tjäna egna pengar. Av den anledningen finns det, förutom 18 år, ytterligare en åldersgräns angående underårigas rättshandlingsförmåga. En underårig får nämligen *själv råda över* det som denne *tjänat genom eget arbete* efter det att den underårige fyllt *16 år*. Detsamma gäller avkastning av sådan egendom, till exempel om lönen använts för att köpa lotter och lotterna utfaller med vinst får den underårige själv bestämma över vinsten.

Att din 17-åring väljer att spendera sina surt förvärvade slantar på annat vis än vad du som förälder önskar är därför ingenting du kan påverka, mer än att försöka förklara varför du anser att sparande för framtiden är lämpligare än köp av en dyr märkesväska.

I sammanhanget kan noteras att bestämmelsen om barns rättshandlingsförmåga från 16 år har sitt ursprung från tidigt 1700-tal. Trots att mycket har förändrats i samhället finns det alltså än i dag spår av svunna tiders lagar.

Lycka till och förhoppningsvis kan din situation lösas genom god dialog med de inblandade parterna. Om du har ytterligare frågor rekommenderar jag dig att kontakta en advokat som kan hjälpa dig och din son att frånträda avtalet om tidningsprenumerationen.

I andan av god kommunikation vill jag citera den alltid så vise Nalle Puh. ”Om en person du talar med inte tycks lyssna, var tålmodig. Det kan helt enkelt vara så att han har lite ludd i ena örat.”

AGNETA GUSTAFSSON
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Har du en fråga? Skriv till Agneta!
Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, skicka din fråga till Agneta på e-postadressen advokaten@nywa.nu.

Vänligen notera att alla upplysningar enbart är informativa och inte utgör legal rådgivning. Rättslig rådgivning kan endast lämnas av advokat eller jurist som erhållit handlingar och fullständig information om omständigheterna i det enskilda fallet.

FOTO: LA AUTO SHOW SAMT RESPEKTIVE BILTILLVERKARE

Jeep Gladiator

En bil som fick mycket uppmärksamhet på Los Angeles Auto Show var Jeeps pickup Gladiator. Den påminner om Wrangler med fyra dörrar och fyrhjulsdrift men har också ett ordentligt flak. Pickupmarknaden är stor i USA så det är många som sett fram emot denna modell.

Häftiga bilmodeller i Los Angeles

I december var det dags för Los Angeles Auto Show som är en av världens största bilsalonger. Bland de många bilarna på plats på mässgolvet fanns 19 modeller som hade världspremiär. Här är några av dem!

Mercedes-AMG GT R PRO

Mercedes-AMG:s flaggskepp GT i ny, banfokuserad upplaga. Motorn på 577 hästkrafter är densamma men ny fjädring, lägre vikt och aerodynamiska förändringar ger bilen ännu bättre prestanda.

Audi e-tron GT Concept

Audi satsar stort på elbilar, och märkets kanske häftigaste bidrag till elbilsfloran är e-tron GT. Denna fyrdörrarscoupe har 590 hästkrafter, 40 mils räckvidd och ska finnas på marknaden om ett par år.

Rivian R1T

Det verkar finnas en oändlig ström av uppstickare som alla ska leverera fantastiska elbilar. Rivian R1T är en elektrisk pickup som ska lanseras år 2020.

Kia Soul

Tredje generationen av Kia Soul har liksom sina föregångare djärv formgivning. Enligt Kia en bil med ”stor personlighet och kompromisslös mångsidighet”.

Mazda 3

Populära lilla mellanklassaren 3 i helt nytt utförande med Mazdas prisbelönta Kodo-design. Mazda utlovar än bättre prestanda och materialkvalitet.

BMW 8-serie cabriolet

Slå ihop orden lyx, sport och cabriolet och du får BMW:s ny 8-serie utan tak. Finns att köpas nästa år med 320-hästarsdiesel eller V8 med 530 hästkrafter.